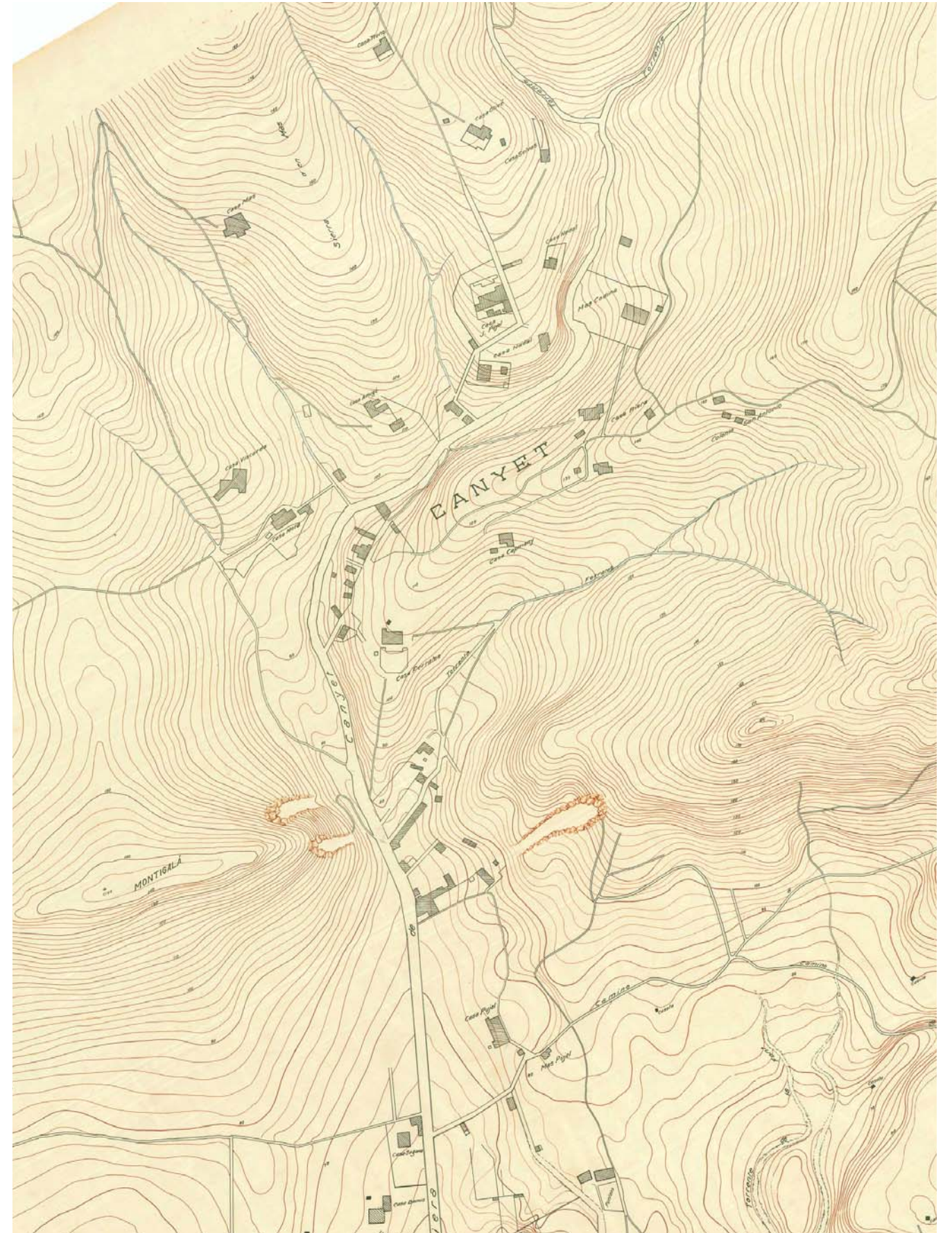

Plànol topogràfic de l'any 1918

1. UN TERRITORI D'EXTRAORDINÀRIA QUALITAT

Evolució històrica del territori i el paisatge

L'evolució del territori de l'àmbit de la Serralada de Marina es pot llegir a través de plànols històrics i aerofotografies amb l'objectiu d'avaluar el seu procés de desenvolupament i reconèixer els elements de major rellevància que han servit de guia per a l'estructuració actual de l'àmbit.

Ja des de temps medievals les terres de Canyet (entenent amb aquest nom la major part de l'àmbit que compon la Serralada de Marina a Badalona) es trobaven ocupades per l'activitat agrícola, sobretot la vinya, l'olivera, el garrofer i el cultiu d'hortalisses, situació que no s'havia modificat, ni tan sols en els barris més propers a la ciutat de Badalona com Pomar de Dalt o Montigalà, des dels primers intents d'ocupació del lloc.

L'estructura agrària es basava en la delimitació irregular de les diverses propietats, on eren les grans masies les que servien com a elements estructuradors. Les principals cases ja eren presents en els segles XVII i XVIII, com són els casos de Can Miravitges, Can Móra, o Can Barbeta (1685), o fins i tot en dates més reculades, cas del monestir de Sant Jeroni de la Murtra (1416), Can Pontons (1332), Can Pujol (1421) o Torre Codina (s XVI), entre d'altres.

L'auge agrícola del sector es veuria truncat amb l'explosió industrial de finals del segle XIX i principis del XX, però no seria fins a mitjans del segle passat que l'ocupació de l'àmbit començaria a canviar del seu ús agrícola a usos més urbans. La seqüència de plànols antics i imatges aèries mostra aquest procés, lent però constant, d'ocupació a què s'ha vist sotmesa la Serralada. El procés d'ocupació intensiu de l'àmbit s'afavoreix amb l'aparició d'un servei de transport públic que connectava el Canyet amb el centre de Badalona (1943) o l'aparició d'alguns comerços (bàsics) per al proveïment de les masies existents

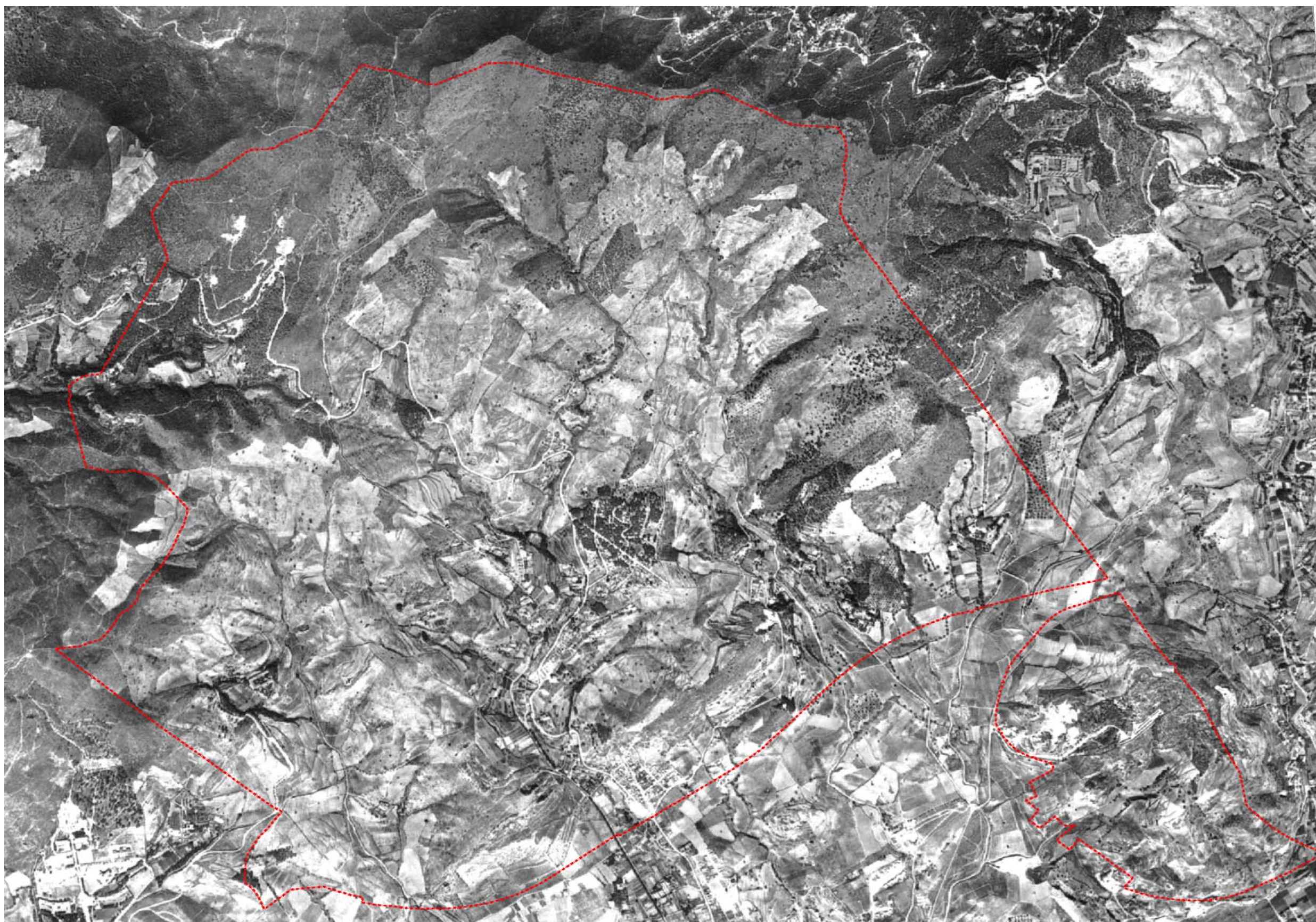
Si bé no es reflecteix clarament en el primer plànol, a principis de 1900 es començarien a construir els primers nuclis urbanitzats en les proximitats de Can Martinet Pujol (grup de cases baixes per a les persones amb pocs recursos), que juntament amb la instal·lació de dos edificis industrials (Can Xurruca, fàbrica d'argila, i Can Gusi, fàbrica tèxtil) atraurien nous usos i iniciarien el procés d'ocupació.

El plànol de l'any 1918 mostra un territori amb estructures encara incipients, on es poden reconèixer els camins i masies que determinaran els posteriors trets de l'àmbit. Sens dubte, per continuïtat, el camí que recorre el barri de Canyet sortint de Badalona, creuant tot l'àmbit de la Serralada per endinsar-se a Montcada i Reixac, era en aquells moments l'eix estructurador principal del territori. A l'entorn d'aquest eix de connectivitat territorial es poden observar la major part de les masies tradicionals, des de les quals s'organitzava l'ocupació agrària del sòl. La concentració de l'ocupació en aquest sector genera un pol d'atracció que acabarà promovent un procés de consolidació urbana.

El sector de Pomar de Dalt mostrava, també, una concentració de masies al voltant d'una sèrie de camins que es creuen en aquest punt, determinant la seva rellevància com a node de relacions a la zona sud de la Serralada. A partir d'aquest sector continuaven alguns camins que s'endinsaven per la Serralada i continuaven cap a Tiana, gairebé en paral·lel al torrent de Miravitges, connectant al seu pas la important masia de Can Ruti.

La relació entre Canyet i Pomar, els dos àmbits ocupats de la Serralada, es començava a consolidar mitjançant alguns camins transversals que permetien la unió d'aquests espais, gràcies a la construcció d'alguns elements singulars, com la colònia s'Antonia, entre d'altres.

L'altre element estructurant d'importància era el Monestir de Sant Jeroni, que tot connectant generava l'aparició de múltiples camins i senders que portaven a Badalona o bé continuaven cap al nord, amb les úniques masies importants que hi havia a aquesta part de la Serralada: Can Butinyà i Ca l'Alemany. Alguns camins relacionaven el Monestir amb la zona de Canyet però eren incipients i poc consolidats. El més rellevant era el que passava per Ca l'Alemany i Can Móra, pujant fins el Monestir o bé continuant fins a Can Butinyà.

Fotoplànol de l'any 1956

La imatge de l'any 1956 mostra com el procés d'ocupació de l'àmbit comença a fer-se notar en el territori, sobretot a les vores de la riera de Canyet, acompanyant el recorregut del camí que connecta Badalona amb Montcada i Reixac, el qual comença a adquirir major importància en relació a l'estructuració de l'àmbit.

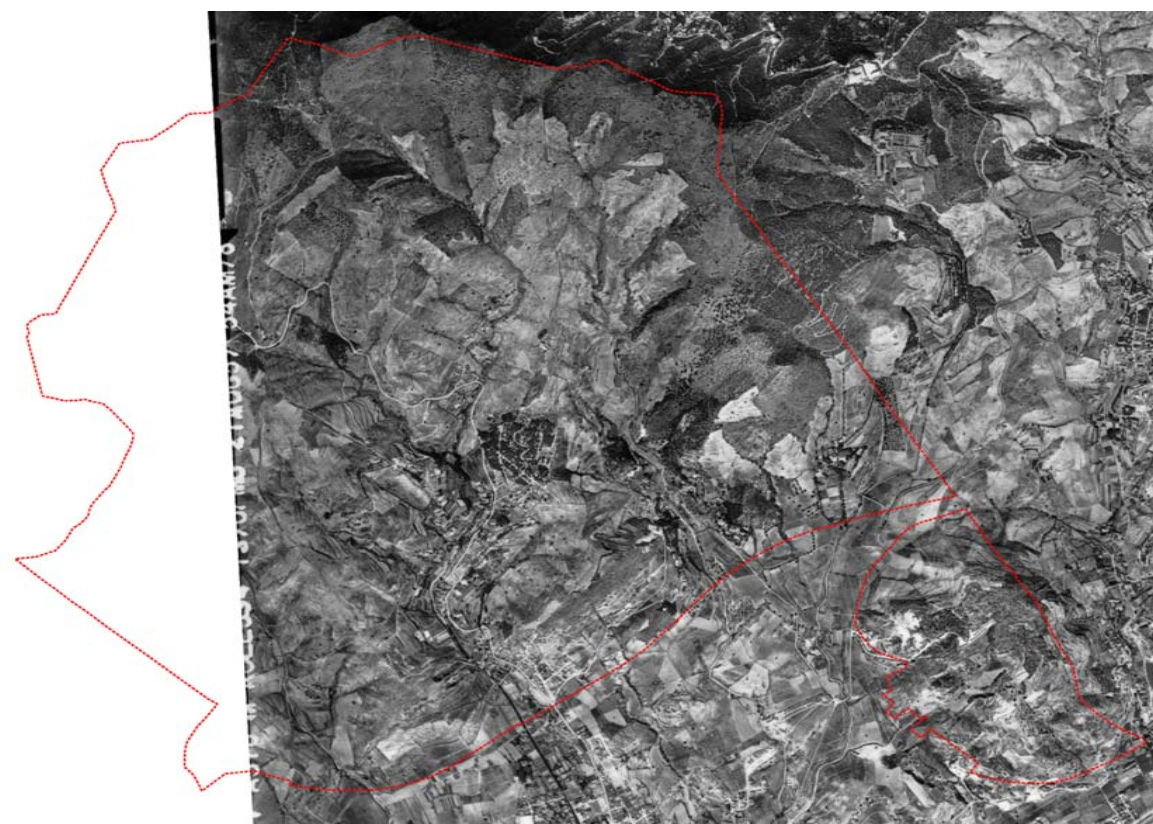
De la mateixa manera, la imatge mostra la consolidació de diversos camins que connecten el centre de Badalona amb la Serralada de Marina, com el que puja al monestir de Sant Jeroni o els que porten als àmbits de Pomar de Dalt (al costat de la riera de Pomar de Dalt) o a Mas Ram. Amb l'excepció del camí del monestir, és a la vora dels altres que es comença a consolidar l'ocupació del territori, sobretot en relació al camí de Canyet, a causa de l'extensió de la ciutat de Badalona, que arriba a connectar amb aquest barri mitjançant un continu urbà (encara feble, però ja consolidat com una tendència).

És així que les connexions entre el sector de la Serralada de Marina i la ciutat comencen a conformar-se, mentre que les relacions de forma transversal entre els diferents àmbits de la Serralada encara són incipients i només es poden llegir en el camí que connecta Canyet amb Pomar de Dalt, passant per sota del Turó d'en Folc. El camí que connectava els sectors per dalt apareix com un petit sender sense gaire ús.

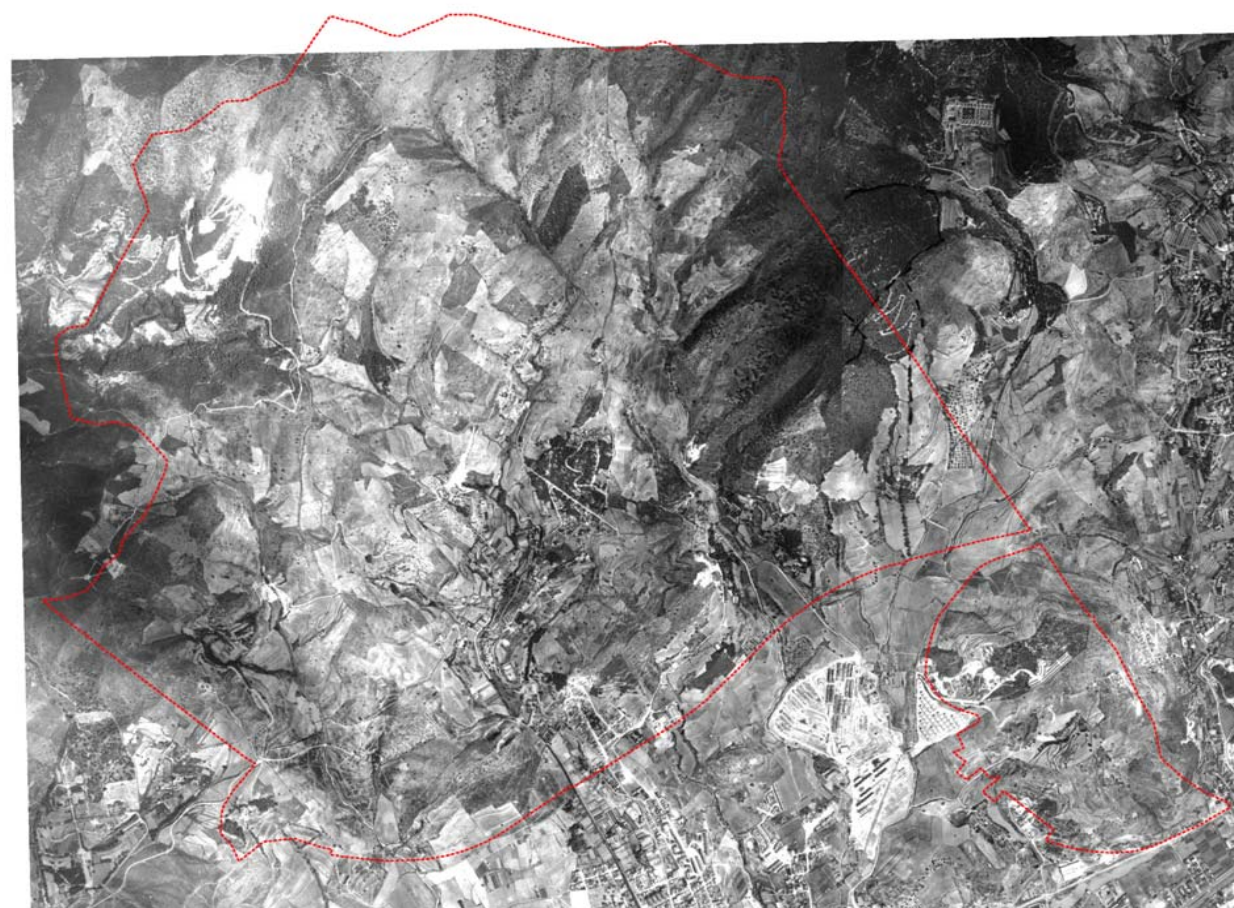
Una altra operació que ja es fa visible en la imatge és la formació de les primeres traces del barri de Bonavista. S'inicia la urbanització i apareixen les primeres edificacions, tot i que encara de manera tímida. Aquesta situació permet observar una condensació de construccions que es van succeint en el sector sud de l'àmbit, adjacents al barri de Canyet.

Canyet

Fotoplànol de l'any 1961

Fotoplànol de l'any 1965

Les imatges dels anys 1961 i 1965 no presenten variacions importants en relació al vol anterior, pel que fa a l'ocupació de la Serralada i la seva estructuració. El procés d'ocupació és lent pel fet que la mateixa ciutat de Badalona no arriba a generar una pressió sobre aquest sector que es troba encara molt lluny dels espais de major urbanitat.

El que sí que és notori és la consolidació de diversos camins (anteriorment precaris) que comencen a connectar l'àmbit en sentit transversal en relació a la ciutat de Badalona. Es detecta que en la seva majoria tots estan relacionats amb el barri de Canyet com a focus central de relacions. El creixement d'aquest barri és la causa de l'aparició de nous sistemes de relació amb diferents punts del territori, més enllà de la connexió amb el centre de Badalona.

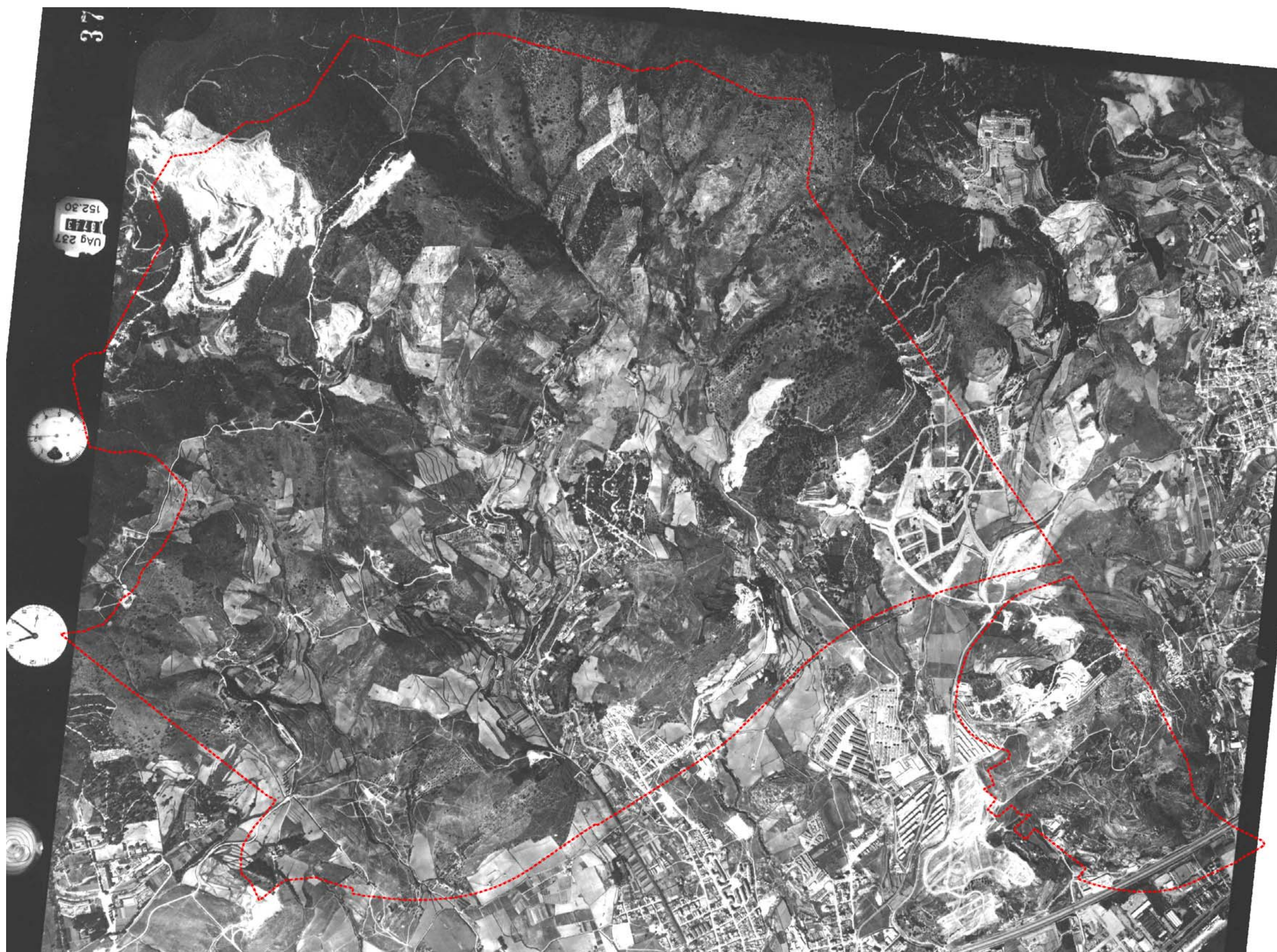
Es pot parlar del camí que connecta Canyet amb el monestir de Sant Jeroni de la Murtra o el de Ca l'Alemanys, que s'acaben trobant i continuen fins arribar al camí de Can Butinyà, que acaba enllaçant amb Santa Coloma de Gramenet, la qual cosa permetia a l'àmbit connectar amb altres nuclis urbans sense dependre de Badalona.

L'altra relació important que comença a consolidar-se en aquesta època és la del camí que permet connectar Mas Ram amb la riera de Pomar de Dalt, fins arribar a la part alta del barri de Canyet, aconseguint d'aquesta manera una connectivitat entre els diferents sectors de la Serralada que comencen a presentar un cert procés d'urbanització. A més, la consolidació d'aquests camins suposa l'inici d'una fragmentació de l'àmbit de la Serralada en dos espais ben diferenciats pel seu grau d'ocupació.

La part alta de la Serralada es manté immutable davant els processos d'ocupació, lliurada als usos agraris i l'espai natural de la Serra, mentre que la part baixa comença a sentir la influència dels processos que empenyen la ciutat de Badalona a créixer més enllà dels seus límits. De tota manera, el procés d'ocupació es realitza a través de peces aïllades i no planificades, mantenint-se en general l'aspecte agrari del sector. El creixement és lent i la colonització dels diferents espais no és un procés sistemàtic.

Vista general de Can Móra i els voltants, 1962

Fotoplànot de l'any 1970

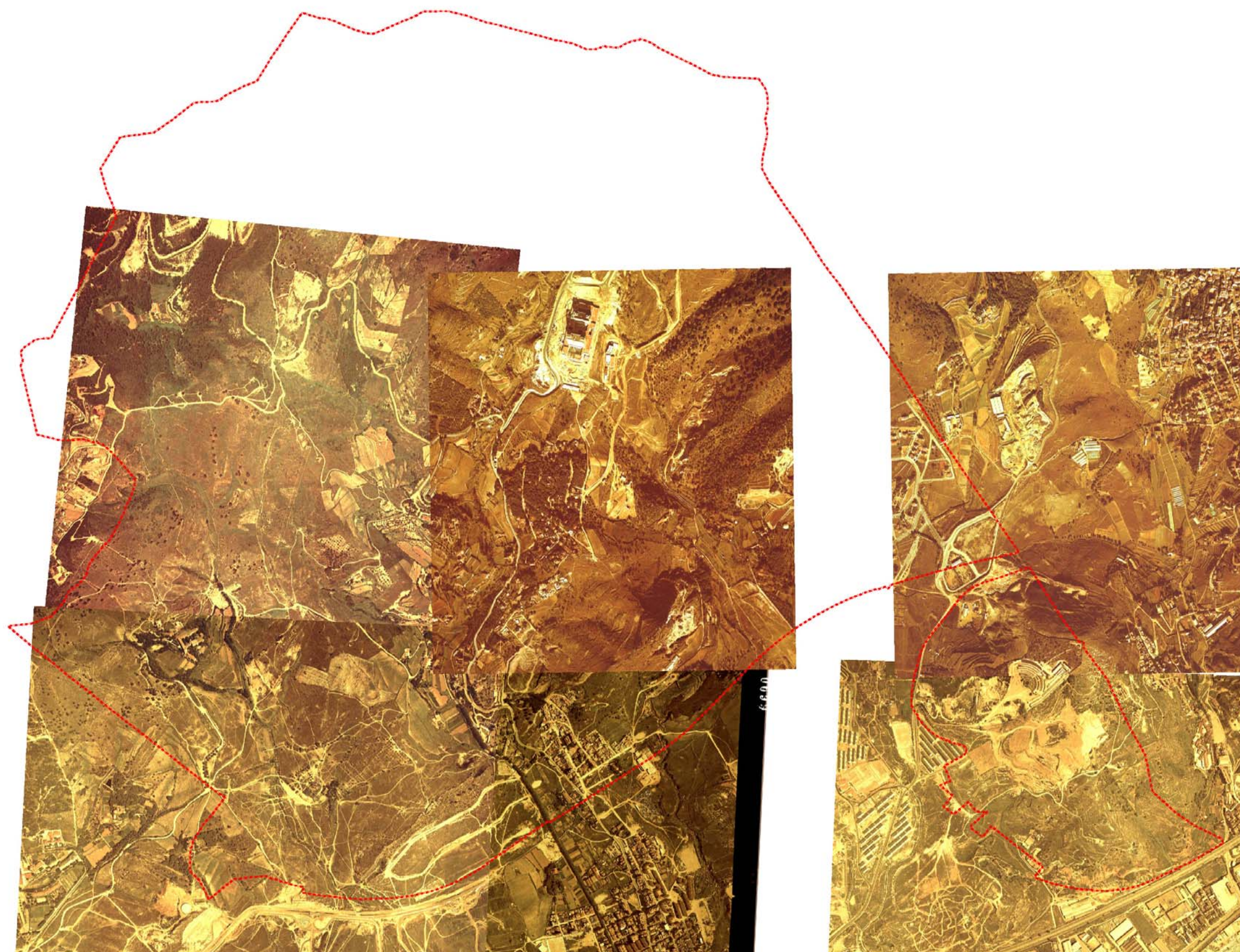
La imatge de l'any 1970 mostra el primer gran esdeveniment planificat d'ocupació del sector de la Serralada a partir de la urbanització de Mas Ram. La colonització de l'entorn de l'antiga masia a través de la formació d'un petit barri significa l'inici d'un procés de consolidació continu que a partir d'aquest moment no s'aturarà.

La formació d'aquest barri al vessant de la Serralada, juntament amb altres que es començaven a formar per sota d'aquesta, promovent el creixement cap al nord de la ciutat de Badalona, generen la intensificació de les relacions entre tots dos espais a través de la consolidació d'antics camins i la creació de nous.

L'expansió del barri de Canyet i l'aparició de nous habitatges aïllats al nord d'aquest àmbit són altres transformacions detectades al fotoplànol de 1970, les quals col·laboren en el procés de desenvolupament urbà del sector. No obstant això, les grans peces urbanitzadores del sector encara no hi són presents.

Can Miravitges

Fotoplànol de l'any 1981

És tot just en **la imatge de l'any 1981** on les grans operacions del sector ja són visibles. La construcció de l'hospital de Can Ruti (Germans Trias i Pujol), que abasta el període des de l'any 1973 fins l'any 1980 en què finalitza l'obra, es converteix en l'esdeveniment que modifica definitivament el caràcter rural de la part baixa de la Serralada, incrementant les dinàmiques de desenvolupament i ocupació del sector. Conjuntament amb l'operació de l'hospital, són diverses les actuacions que se succeeixen en l'àmbit, impulsant el fort procés de consolidació urbana. L'hospital funcionarà com un pol d'atracció d'activitats que s'aniran col·locant en la seva proximitat.

Una altra operació, que si bé en aquesta època encara no estava construïda en la seva totalitat ja començava a treure el cap en l'àmbit de la Serralada, és la pota nord de les Rondes de Barcelona (B-20). L'obra no arribava a Canyet l'any 1981, però ja començava a formar una important barrera urbana per sota del Turó de Montigalà, com es pot observar en el fotoplànol.

La formalització definitiva d'aquesta important infraestructura viària servirà per segregar el nord de Badalona de la resta de la ciutat, generant una barrera que no només divideix sinó que també aïlla. Tanmateix, si s'analitza la capacitat de l'àmbit de connectar amb diferents municipis de la Regió metropolitana de Barcelona, l'obra de l'autopista significarà un enorme avantatge.

La B-20 servirà també per definir els límits, tant per sobre com per sota del seu traçat. Aquest nou límit físic, conjuntament amb els límits administratius i geogràfics, acabarà per definir amb claredat l'àmbit de la Serralada.

